

GEOGRAFIYA DARSLARIDA O'QUVCHILAR MUSTAQIL FAOLIYATINI TASHKIL ETISH.

Lobar Saidova Sayfiyevna.

Buxoro viloyat Jondor tuman

6-son umumiy órta ta'lim maktabi Geografiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Geografiya fanining maqsad va vazifalari, o'qitish metodikasi, geografiya darslarida o'quvchilar mustaqil faoliyatini tashkil etish, geografiya fanni samarali o'qitish tizimi haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Geografiya, o'qitish metodikasi, axborot, xarita, mustaqil faoliyat, ta'lim texnologiyalari, vaziyatni tahlil qilish.

Аннотация: В данной статье представлена информация о целях и задачах изучения географии, методике преподавания, организации самостоятельной деятельности учащихся на уроках географии, эффективной системе преподавания географии.

Ключевые слова: География, методика преподавания, информация, карта, самостоятельная деятельность, образовательные технологии, анализ ситуации.

Annotation: This article provides information about the goals and tasks of geography, teaching methodology, organization of students' independent activities in geography lessons, effective teaching system of geography.

Key words: Geography, teaching methodology, information, map, independent activity, educational technologies, situation analysis.

Geografiya bizga global miqyosdagi voqealarni, shuningdek, mahalliy va mintaqaviy xususiyatlarni tushunishga yordam beradi. Bu fan sohasi dunyoning relyef shakllari, iqlim sharoiti, o'simlik va hayvonot dunyosi, odam populyatsiyasi, aholi punktlari, xo'jalik, madaniyat va boshqa insoniy faoliyatni o'rganadi. Geografiya ma'lumot to'playdi, ma'lumotlarni tahlil qiladi va xaritalarni o'qish, joyni aniqlash,

fazoviy tahlil va geografik axborot tizimlari kabi vositalar yordamida natijalarni ifodalaydi. Geografiya bizning atrof-muhitimizni, biz yashayotgan joylarni va dunyodagi munosabatlarni tushunishga yordam beradi. Shuningdek, barqarorlik, atrof-muhitni muhofaza qilish va shaharsozlik kabi sohalarda muhim rol o'ynaydi. Geografiyani o'rganish o'quvchilarga dunyo haqida umumiy tushunchaga ega bo'lishga va global aloqalarni tushunishga yordam beradi.

Geografiyani samarali o'qitish uchun turli xil o'qitish usullaridan foydalanish mumkin. Geografiya fanini o'qitishda qo'llanilishi mumkin bo'lgan ba'zi metodikalar:

1. Ma'ruza va taqdimot: Mavzularni tushuntirib, asosiy geografik ma'lumotlarni o'quvchilarga yetkazishingiz mumkin. Slaydlar, grafiklar, xaritalar va tasvirlar kabi vizual vositalar yordamida taqdimotlar tayyorlashingiz mumkin.

2. Savol-javob va munozaralar: O'quvchilarni qiziqtirish uchun savol-javob va munozara usullaridan foydalanishingiz mumkin. O'quvchilarga geografik mavzular bo'yicha savollar berish orqali ularning faol ishtirokini ta'minlash mumkin. Shuningdek, siz o'quvchilar o'rtasida turli nuqtai nazarlarni o'rganishlari uchun munozaralarni rag'batlantirishingiz mumkin.

3. Loyihaga asoslangan ta'lim: Siz o'quvchilarga ma'lum geografik mavzu bo'yicha loyihani bajarish vazifasini berish orqali ularning o'rganish tajribasini boyitishingiz mumkin. O'quvchilar tadqiqot, ma'lumotlar to'plash va taqdimot ko'nikmalarini oshirishlari mumkin. Masalan, ular mamlakatning geografik xususiyatlari yoki mintaqaning iqlimi haqida loyiha tayyorlashlari mumkin.

4. Dala tadqiqotlari: Siz o'quvchilarni ko'chaga chiqib, haqiqiy dunyo tajribasiga ega bo'lishlari uchun dala tadqiqotlariga yo'naltirishingiz mumkin. Ular maktab atrofidagi geografik tuzilmalar, ekotizimlar yoki mahalliy madaniy elementlarni o'rganishlari mumkin. Bu o'quvchilarga geografik tushunchalarni aniqlashtirish orqali yaxshiroq tushunishga yordam beradi.

5. Texnologiyaga asoslangan ta'lim: Siz geografik axborot tizimlari, xarita ilovalari, onlayn manbalar va video materiallardan foydalangan holda texnologiyaga asoslangan ta'lim usullarini o'zlashtirishingiz mumkin. O'quvchilarni interfaol xaritalar

bilan ishlashga undash orqali geografik mavzularni yanada vizual va interaktiv qilishingiz mumkin.

6. Vaziyatni tahlil qilish: Siz o'quvchilarga real voqealar yoki tushunchalarni o'rganish imkoniyatini berib, ularning analitik fikrlash ko'nikmalarini oshirishingiz mumkin. Misol uchun, siz tabiiy ofatlarning oqibatlarini yoki odamlarning o'zaro ta'sirini geografik jihatdan tahlil qilishingiz mumkin. Shunday qilib, siz o'quvchilarning kontseptual tushunchalarini va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini yaxshilashingiz mumkin.

Ushbu metodikalarni kurslaringizga qo'llash orqali siz o'quvchilarning faol ishtirokini rag'batlantirishingiz, chuqur o'rganishingiz va geografik mavzularni qiziqarli qilishingiz mumkin. O'quvchilarning turli ta'lim uslublari va ehtiyojlariga javob berish uchun turli metodologiyalarni ham birlashtira olasiz.

O'quvchilarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish, analitik fikrlash qobiliyatini oshirish va mavzularni chuqur o'zlashtirishlarini ta'minlash uchun geografiya kurslarida ba'zi strategiyalardan foydalanish mumkin. O'quvchilarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish bo'yicha ba'zi tavsiyalar:

1. Tadqiqot vazifalari: O'quvchilarga muayyan mavzu bo'yicha tadqiqot topshiriqlarini berish. Ularni tadqiqot manbalariga yo'naltiring va ularning natijalarini taqdim eting. Bu o'quvchilarga o'zlarini qiziqtirgan va chuqur o'rganishni istagan mavzularni o'rganish imkonini beradi.

2. Dala tadqiqotlari: O'quvchilarni tashqariga chiqish va haqiqiy dunyo tajribasiga ega bo'lish uchun dala tadqiqotlariga jalb qiling. O'quvchilar geografik hodisalar, ekotizimlar yoki mahalliy madaniy elementlarni o'rganish uchun mahalliy bog'lar, tabiiy hududlar yoki tarixiy joylarga sayohat qilish orqali ma'lumot to'plashlari mumkin.

3. Loyiha asosida o'qitish: O'quvchilarga ma'lum geografik mavzu bo'yicha loyiha yaratishni topshiring. Misol uchun, siz ularga mamlakat yoki mintaqani o'rganishingiz mumkin. O'quvchilarga tadqiqot olib borish, ma'lumot to'plash, taqdimot qilish va natijalarni tahlil qilish ko'nikmalarini egallashga yo'naltirish.

4. Interfaol tadbirlar: o'quvchilarni xaritalar, diagrammalar, grafiklar va boshqa ko'rgazmali qurollar kabi interfaol materiallardan foydalangan holda geografik tushunchalarni o'rganishga imkon bering. Masalan, siz o'quvchilarni onlayn xaritalash xizmatlaridan foydalangan holda mintaqaviy farqlarni tekshirishingiz mumkin.

5. Guruh ishi: O'quvchilarni kichik guruhlariga bo'linib, qo'shma loyihalar yoki taqdimotlar yaratishga undash. Bu ularga hamkorlik, muloqot va etakchilik ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi va shu bilan birga o'rganishni chuqur tushunishga yordam beradi.

6. O'quvchilar tanlovi: Oquvchilarga turli mavzular, geografik hududlar yoki loyihalardan tanlash imkoniyatini bering. Shunday qilib, o'quvchilar o'zlarining qiziqishlari va qobiliyatlariga mos keladigan fanlarni tanlash orqali ko'proq motivatsiya va qiziqish ko'rsatishlari mumkin.

Xulosa:

Ushbu strategiyalardan foydalanib, siz geografiya darslarida o'quvchilarning faol ishtirokini va mustaqil faoliyatini rag'batlantirishingiz mumkin. Mustaqil ta'lim o'quvchilarning o'z bilimlarini chuqurlashtirish, muammoni yechish qobiliyatini oshirish, o'qishni yanada faol va qiziqtirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. www.ziyounet.uz
2. Hayitov A., Boymurodov N. *Ta'limda noana'naviy darslar va interfaol usullardan foydalanish. -Toshkent "Yangi asr avlodi" 2006*
3. Bahromov Q.X. Shodiyeva N. *Geografiya ta'limi metodikasi. Buxoro, 2015*
4. Abduvoxidov S.N., Ganiyev Z.A. *Geografiya ta'limi metodikasi Samarqand, 2021*
- Shernaev, A. O. (2020). *Geografiya darslarini o'qitishda atlas va xaritalar bilan ishlash texnologiyalari. Academic research in educational sciences, (4), 657-662.*